

Zestawienie uwag przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych do IV Raportu z realizacji przez Rzeczpospolitą Polską postanowień Konwencji ramowej Rady Europy o ochronie mniejszości narodowych	Komentarz MSWiA do nadesłanych uwag
<p style="text-align: center;">Mniejszość tatarska</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dziwi fakt, iż Ministerstwo podaje w raporcie „Życie Tatarskie” jako główne pismo tatarskie na które od dwóch lat nie daje pieniędzy. 2. Brak wzmianki o organizowanej i finansowanej przez MSWiA " od 20 lat „Letniej Akademii Wiedzy o Tatarach”. 	<p>Ad. 1. Uwaga odnosi się do fragmentu Raportu z ogólną charakterystyką mniejszości; niezależnie od faktu finansowania lub jego braku wspomniane pismo ukazuje się i jest skierowane do przedstawicieli tej mniejszości.</p> <p>Ad. 2. Uwaga uwzględniona w tekście Raportu. Impreza pominięta przypadkowo.</p>
<p style="text-align: center;">Mniejszość słowacka</p> <p>WSTĘP - strona 4:</p> <p>1. Twierdzenie, iż „...Po zakończeniu procesu ratyfikacji i wejściu w życie z dniem 1 czerwca 2009 r. Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych (które zapisy zostały już uprzednio uwzględnione w obowiązującym prawodawstwie) nie wprowadzono istotnych zmian w zakresie uregulowań prawnych dotyczących mniejszości narodowych i etnicznych...”¹ jest nieprawdziwe, gdyż Sejm RP w 2014 r. ustawę z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym² znowelizował, wprowadzając do niej istotną zmianę. Znowelizowaną w trybie pilnym Ustawę z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz ustawy o działach administracji rządowej³ wprowadzono do niej pojęcie umożliwiające podjęcie działań w zakresie „integracji obywatelskiej i społecznej osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych”, co pozostaje w rażącej sprzeczności z ideą zasadniczą obowiązującej ustawy, której celem były „...sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowaniem i rozwojem języka regionalnego”. Komisja Mniejszości Narodowych i Etnicznych nie dość, że nie przeprowadziła żadnych konsultacji z zainteresowanymi społecznościami, to na dodatek nie uwzględniła protestów środowisk mniejszości narodowych i etnicznych, a posiedzenie komisji 3 kwietnia 2014 r.⁴, na którym odbyło się pierwsze</p>	<p>Ad. 1. <i>Nowelizacja ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym</i> wynikała z konieczności dostosowania jej zapisów dla kontynuacji działań pomocowych na rzecz Romów, wynikających z zakończenia <i>Programu na rzecz społeczności romskiej w Polsce na lata 2004-2013</i>.</p> <p>Dotychczasowe brzmienie ustawy nie dawało podstawy prawnej dla kontynuacji działań innych niż podtrzymywanie odmiennej tożsamości kulturowej na rzecz mniejszości romskiej, której sytuacji społeczno – ekonomiczna jest odmienna od sytuacji innych mniejszości i wymagała uzupełnienia zapisów ww. ustawy o kwestie związane z szeroko</p>

¹ IV Raport z realizacji przez Rzeczpospolitą Polską postanowień Konwencji ramowej o ochronie mniejszości narodowych, s. 4

² [Dz.U. 2005 nr 17 poz. 141](#)

³ [Dz.U. 2014 poz. 829](#)

⁴ Sejm RP. Kancelaria Sejmu Biuro Komisji Sejmowych. Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych (nr 68) 3 kwietnia 2014 r., s. 1-25.

Załącznik nr 8

czytanie wprowadzanych zmian w ustawie zorganizowano o godz. 19:00, co uniemożliwiło, aby w przedmiotowym posiedzeniu wzięła udział większa liczba przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych.

2. Podobnie jest z kolejnym twierdzeniem. Twierdzenie, iż „...*Współpraca organizacji mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym z instytucjami Państwa realizowana w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych i w codziennych kontaktach z urzędami, odpowiadającymi za politykę rządu wobec mniejszości, realizowana była na bieżąco. W duchu dialogu i porozumienia rozwiązywane były problemy zgłaszane administracji przez środowiska mniejszości...*”⁵, co nie jest prawdą, gdyż pomimo wielokrotnych postulatów nie znowelizowano zapisów ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r., a wielokrotnie postulowane przez środowiska mniejszości narodowych i etnicznych wnioski o umożliwienie mniejszościom korzystanie z dostępu do środków z Działu Dziedzictwo i Kultura Narodowa, nie zostały wysłuchane. Postulowane propozycje zmian dotyczyły w szczególności zapisów art. 18, ustęp 4 ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. *o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym*, które pozostawiają w tym zakresie jednostkom samorządu terytorialnego zupełną swobodę, gdyż jednostki te „mogą” przekazywać środki na realizację zadań wynikających z cytowanej ustawy, a nie „są” do tych działań zobowiązane. W praktyce sytuacja jest taka, iż jednostki samorządu terytorialnego, realizujące zadania w sferze kultury, przekazują środki wyłącznie na rzecz polskich instytucji kultury, a odmawiają przekazywania tych środków na rzecz stowarzyszeń i instytucji mniejszości narodowych i etnicznych, prowadzących, względnie zamierzających prowadzić instytucje kultury mniejszości narodowych lub etnicznych. Jest to zatem ewidentny przykład nierównego traktowania obywateli polskich narodowości innej niż polska, co jest sprzeczne z konstytucyjną zasadą równości (art. 35).

Proponowana zmiana zapisów w ustawie miała spowodować równoprawnienie obywateli narodowości innej niż polska w dostępie do środków budżetowych z Działu Kultura i Ochrona Dziedzictwa Narodowego, z których mniejszości narodowe obecnie nie korzystają, gdyż prowadzenie domów kultury jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego. Kosmetyczna zmiana – zastąpienie słów „mogą być” słowami „są” – mogła spowodować zasadniczą jakościową zmianę w podejściu do kwestii działań związanych z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych oraz zachowaniem i rozwojem języka

rozumianą integracją obywatelską (np. poprzez umożliwienie projektów związanych z ochroną zdrowia, poprawą sytuacji mieszkaniowej czy wejściem na rynek pracy).

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, że pojęcie „integracji obywatelskiej i społecznej osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych” w żadnym wypadku nie jest sprzeczne z „zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowaniem i rozwojem języka regionalnego”.

Ad. 2. Wszystkie organizacje, w tym mniejszości, mogą na równych zasadach korzystać ze środków publicznych przeznaczonych dla organizacji pozarządowych przez wszystkie organa publiczne.

Ad. 4. Wysokość tzw. zwiększonej subwencji oświatowej obliczana jest algorytmem, przy użyciu obiektywnych danych (jedną z danych jest liczba uczniów deklarujących przynależność do mniejszości narodowej lub etnicznej i chęć uczestniczenia w zajęciach przewidzianych prawem dla uczniów wywodzących się z mniejszości, jak. historia, geografia kraju pochodzenia, nauka języka ojczystego mniejszości; w przypadku mniejszości romskiej

⁵ IV Raport..., s. 5.

Załącznik nr 8

regionalnego mniejszości narodowych i etnicznych, i spowodować zwiększenie dotychczasowych środków na ten cel, nie powodując praktycznie żadnych dodatkowych obciążeń dla budżetów samorządów.

3. Twierdzenie, iż *...Zwiększeniu uległa także suma środków przekazywanych z budżetu państwa na realizację zadań skierowanych do mniejszości...*⁶ jest również nieprawdziwe, gdyż wzrost wynikający ze wzrostu Produktu Krajowego Brutto w odniesieniu do mniejszości narodowych nie jest proporcjonalny, a mianowicie:

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Dotacje na realizację zadań na ochronę... z ministerstwa właściwego ds. mn. nar.	461.900,-	334.790,-	493.000,-	441.300,-	441.300
Edukacyjne inne - MEN:	15.700,-		18.649,-		
Razem: ⁷	477.600,-	434.790,-	511.649,-	441.300,-	441.300
Wzrost PKB:	1,6%	1,4%	3,3%	3,9%	2,8%

Wysokość dotacji w poszczególnych latach w odniesieniu dla słowackiej mniejszości narodowej spadła w okresie lat 2012-2016 o 36.300,- zł, czyli o 9,2% przy jednoczesnym wzroście PKB o 13%. **Realnie zatem w latach 2012-2016 wysokość środków na realizację zadań mających na celu ochronę zachowania i rozwój tożsamości kulturowej słowackiej mniejszości narodowej zmniejszyła się o 22,2%.** W latach 2012-2016 mniejszość słowacka nie otrzymała żadnej dotacji celowej przeznaczonej na inwestycje.

te działania przybierają inne formy, np. zatrudnienia asystenta, nauczyciela wspomagającego, itd.). Podane wartości nie są więc „zawyżonej” i odpowiadają kwotom przekazanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej samorządom, na terenie których zamieszkują mniejszości narodowe. Do samorządu terytorialnego należy decyzja na jakie zadania edukacyjne te środki zostaną przeznaczone, stosownie do lokalnie zdiagnozowanych potrzeb (zatrudnienie dodatkowych nauczycieli, poprawienie standardu budynku, zakup pomocy dydaktycznych, etc.)

⁶ IV Raport..., s. 5.

⁷ IV Raport..., tabele bez paginacji.

4. Zupełnie inaczej również przedstawia się kwestia podręczników. W latach 2012-2016 nie wydano żadnego podręcznika do języka słowackiego, natomiast dane o wysokości subwencji oświatowej przeznaczonej dla mniejszości słowackiej są również nieprawdziwe.

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Subwencja oświatowa	1.417.969,61	1.414.998,39	1.327.614,97	1.463.487,90	1.835.173,29

Wysokość przedmiotowej subwencji podana w *IV Raporcie...* w poszczególnych latach jest stanowczo zawyżona. Tak niestety nie jest, a ocena – na podstawie wysokości subwencji przekazanej – jest trudna do określenia z uwagi na postawę samorządów. Przedmiotowa sprawa w omawianym okresie, w latach 2012–2016, poruszana była wielokrotnie na forum Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych oraz na forum Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP. Otóż tylko niewielki procent środków przekazanych do samorządu zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 4 kwietnia 2012 r.*

Załącznik nr 8

zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym⁸ przeznaczanych jest rzeczywiście na podtrzymywanie tożsamości narodowej, etnicznej i językowej mniejszości narodowych i etnicznych. W sposób jednoznaczny potwierdza to pismo Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie – Biura Wojewody z dnia 29 maja 2017 r.⁹, z którego wynika, iż na przedmiotowy cel w roku 2016 wydano 220.719,39 zł na 166 uczniów, zaś Gmina Bukowina Tatrzańska nie była nawet w stanie oszacować kosztów przeznaczonych na nauczanie 49 uczniów.¹⁰ Łącznie wsparciem objęto 215 dzieci, na co wydano nie więcej niż 250.000,- zł, a z raportu wynika, iż subwencja w 2016 r. wynosiła 1.835.175,29 zł.¹¹ Jest to zatem kwota rażąco zawyżona. W *IV raporcie...* brak jest jakichkolwiek uwag na temat niewłaściwego wykorzystywania środków w odniesieniu do nauczania języka słowackiego. Środowisko samorządowców nie posiada, żadnych informacji na temat dodatkowych środków przekazywanych z budżetu Ministra Edukacji Narodowej na finansowanie nauczania języków mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego i twierdzi, iż samorzady nie posiadają pieniędzy na nauczanie języka słowackiego, gdyż jest to zbyt kosztowne, a gmina dopłaca do nauczania tego języka.¹²

5. Wracając natomiast do wysokości dotacji przekazywanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, które w *IV Raporcie...* określono jako *Inne edukacyjne* i które przeznaczone były na działania dydaktyczne wspierające nauczanie języka, kultury i geografii słowackiej mniejszości narodowej, należy zaznaczyć, iż ich przydzielanie było bardzo nieregularne, o czym świadczy ww. zestawienie. Mniejszość słowacka dotację na organizację wyjazdów do kraju, z którym utożsamia się mniejszość słowacka żyjąca w Polsce uzyskała w latach 2012-2016 jedynie dwukrotnie, a po reorganizacji projektu w 2015 r. i zmianie nazwy zadania na *Wspieranie inicjatyw edukacyjnych w szkolnym środowisku wielokulturowym*, przestała otrzymywać. MEN działając według nowych

⁸ Dziennik Ustaw 2014, poz. 263.

⁹ Pismo Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie nr BW-V.6113.13.2017 z 29 maja 2017 r. Archiwum Towarzystwa Słowaków w Polsce, Poczta przychodząca, data wpływu: 15 czerwiec 2017 r.

¹⁰ Gmina Bukowina Tatrzańska w swej informacji dotyczącej przeznaczenia subwencji na realizację zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym wymienia zadania, które nie były realizowane, np. doskonalenie nauczycieli prowadzących zajęcia z języka słowackiego, organizację wycieczek, czy opiekę świetlicową (świetlica słowacka w Jurgowie została przez Urząd Gminy Bukowina Tatrzańska zlikwidowana w lipcu 2006 r. poprzez odebranie lokalu).

¹¹ *IV Raport...*, tabele bez paginacji.

¹² Oświadczenie radnych gminy Łapsze Niżne 19 marca 2018 r. podczas prezentacji publikacji J. Dudašová-Kriššáková a kol. *Wędrówki po obu stronach Dunajca* w miejscowości Spišská Stará Ves.

Załącznik nr 8

zasad przy podziale środków na przedmiotowe zadanie preferuje projekty tych zadań, które skierowane są do imigrantów, a ich głównym celem jest ich integracja, nauczanie języka polskiego i propagowanie polskości, co jest działaniem odwrotnym do celów realizowanych przez mniejszości narodowe, które skupiają się na działaniach w zakresie podtrzymywania tożsamości kulturowej ich społeczności.

6. CZĘŚĆ II: REALIZACJA KONWENCJI RAMOWEJ O OCHRONIE MNIEJSZOŚCI NARODOWYCH

Artykuł 2:

Twierdzenie, iż „...Polski rząd pilnie wsłuchuje się w głosy mniejszości, dążąc do stworzenia warunków, które zapewniłyby harmonijny rozwój ich kultury i tożsamości oraz promocję postaw otwartości i tolerancji wśród społeczeństwa polskiego, zwłaszcza wśród młodzieży. Podejmowanie odpowiednich środków w celu wspierania działalności zmierzającej do ochrony zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych jest ustawowym obowiązkiem polskich organów władzy publicznej...”¹³ jest nieprawdziwe. W latach 2012-2016 Rząd Polski bowiem niezbyt wsłuchiwał się w głosy mniejszości, co *...zapewniłyby harmonijny rozwój ich kultury i tożsamości*. Przykładem jest to, że nie podejmuje skutecznych działań dotyczących postulatów mniejszości narodowych i etnicznych odnośnie:

- Powołania obiecanych przez Rząd Polski instytucji kultury mniejszości narodowych.
- Niestosowania w podejściu do mniejszości narodowych i etnicznych zasady równości, czego dobitnym przykładem jest powoływanie instytucji kultury wyłącznie dla jednej mniejszości narodowej (żydowskiej), co można by nazwać przykładem dobrych praktyk, gdyby dotyczyły również innych żyjących w Polsce społeczności narodowych i etnicznych.
- Wydawania podręczników do nauki języków mniejszości narodowych, co spowodowane zostało nieodpowiedzialną decyzją o sprzedaży Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych.
- Nieprowadzenie żadnej polityki w zakresie kształcenia kadr do nauczania języków mniejszości narodowych.
- Wprowadzenia do ustawy dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym pojęcie „*integracji obywatelskiej i społecznej osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych*”, co pozostaje w rażącej sprzeczności z ideą zasadniczą obowiązującej ustawy,

¹³ IV Raport..., s. 30.

Załącznik nr 8

której celem były „...sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowaniem i rozwojem języka regionalnego”.

- Niedoprowadzenie do nowelizacji ustawy o mniejszościach w zakresie postulowanym przez mniejszości narodowe i etniczne.

Artykuł 4, p. 2:

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 4, p. 2 strony zobowiązały się „... do przyjęcia, tam, gdzie to konieczne, odpowiednich środków w celu popierania, we wszystkich sferach życia ekonomicznego, społecznego, politycznego i kulturalnego pełnej i rzeczywistej równości pomiędzy osobami należącymi do mniejszości narodowej a osobami należącymi do większości. W tym względzie wezmą pod uwagę specyficzne warunki osób należących do mniejszości narodowych...¹⁴, co nie jest realizowane. Rząd Polski nie podjął w stosunku do słowackiej mniejszości narodowej żadnych działań, które zapewnią rzeczywiście równe podejście do ochrony ich dziedzictwa kulturowego. Szczególnym przykładem braku pozytywnego podejścia w tym kontekście jest kwestia fałszowania pamięci o byłych właścicielach Zagrody Korkoszów w Czarnej Górze, Filii Muzeum Tatrzańskiego im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, gmina Bukowina Tatrzańska, pow. tatrzański, którym publiczna instytucja zmieniła nazwisko z „Korkoš” na „Korkosz”, a w odniesieniu do ich narodowości twierdzi, iż byli to „polscy górale spiscy”. W wydawanych ze środków publicznych informatorach brak jest również informacji o tym, iż rodzina ta była narodowości słowackiej, a pojawia się informacja o „tutejszej zamożnej rodzinie”, względnie „odchodzącym już w przeszłość świecie chłopskiej kultury”.¹⁵ W taki sam sposób są traktowane kwestie narodowości byłych właścicieli Zagrody Sołtysów w Jurgowie¹⁶, Filii Muzeum tatrzańskiego im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, gmina Bukowina Tatrzańska, pow. Tatrzański, którym publiczna instytucja również zmieniła nazwisko, zaś zagadnienia ich tożsamości narodowej nie podejmuje. Podobnie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do artefaktów słowackiej kultury materialnej zgromadzonych w Muzeum – Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej na Orawie, gmina Jabłonka, pow. Nowy Targ.¹⁷

Obecnie mniejszość słowacka żyjąca w Polsce nie posiada żadnej jednostki muzealnej.

¹⁴ *IV Raport...*, s. 36.

¹⁵ <http://muzeumtatrzańskie.pl/?venue=zagroda-korkoszow-w-czarnej-gorze>

¹⁶ <http://archiwalna.muzeumtatrzańskie.pl/?strona,menu,pol,glowna,1373,0,1393,ant.html>

¹⁷ <http://www.orawa.eu/aktualnosci/historia>

Załącznik nr 8

Artykuł 5:

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 5, punkt 1 „*Strony zobowiązują się wspierać tworzenie warunków koniecznych do utrzymywania i rozwijania przez osoby należące do mniejszości narodowych ich kultury, jak również zachowania zasadniczych elementów ich tożsamości, to jest ich religii, języka, tradycji i dziedzictwa kulturowego...*”¹⁸ Rząd Polski nie wspiera tworzenia instytucji kultury mniejszości narodowych, a całą działalność oparł na wspieraniu mniejszości w formie grantów na konkretne przedsięwzięcia. Nie gwarantuje to ciągłości i bezpieczeństwa działalności poszczególnych stowarzyszeń mniejszości narodowych. W omawianym okresie utworzono jedną instytucję żydowską i kilkadziesiąt polskich, a ani jednej z pozostałych mniejszości narodowych i etnicznych, co potwierdza nierówne traktowanie obywateli narodowości innej niż polska. Powoływanie się w tym kontekście na fakt przekazywania dotacji podmiotowych¹⁹ nie ma w zasadzie żadnego odniesienia do działań w zakresie *...tworzenie warunków koniecznych do utrzymywania i rozwijania przez osoby należące do mniejszości narodowych ich kultury, jak również zachowania zasadniczych elementów ich tożsamości, to jest ich religii, języka, tradycji i dziedzictwa kulturowego...*, gdyż są to kwoty raczej symboliczne i są przeznaczone na pomoc w rozliczeniu coraz bardziej skomplikowanych przepisów rachunkowo-księgowych, wprowadzanych przez organ właściwy ds. mniejszości narodowych i etnicznych. Dotacja ta nie jest zatem przeznaczona na działania merytoryczne, lecz wyłącznie na pokrycie kosztów rosnących obowiązków biurokratycznych. W odniesieniu do mniejszości słowackiej były to w latach 2012-2016 następujące środki:

Rok	2012	2013	2014	2015	2016
Dotacja podmiotowa	28.800,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00	30.000,00

Wysokość dotacji w poszczególnych latach w odniesieniu dla słowackiej mniejszości narodowej wzrosła w okresie lat 2012-2016 o 1.200,- zł, czyli o 0,96% przy jednoczesnym wzroście PKB o 13%. **Realnie zatem w latach 2012-2016 wysokość dotacji podmiotowej na realizację zadań mających na celu ochronę zachowania i rozwój tożsamości kulturowej słowackiej mniejszości narodowej zmniejszyła się o 11,04%.**

¹⁸ *IV Raport...*, s. 40.

¹⁹ *IV Raport...*, s. 42.

Załącznik nr 8

W Projekcie IV Raportu... w odniesieniu do Artykułu 5, punkt 2 ... *Bez uszczerbku dla środków podejmowanych stosownie do ich generalnej polityki integracyjnej, Strony powstrzymają się od działań lub praktyk mających na celu asymilację osób należących do mniejszości narodowych wbrew ich woli i będą chronić te osoby przed jakimkolwiek działaniem mającym na celu taką asymilację...*²⁰ nie wspomniano, iż Sejm RP uchwalił w **2014 r.** Ustawę z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym oraz ustawy o działach administracji rządowej²¹, do której wprowadzono pojęcie o „integracji obywatelskiej i społecznej osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych”. Działania te były w rażącej sprzeczności z ideą zasadniczą obowiązującej ustawy, której celem były „...sprawy związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych, zachowaniem i rozwojem języka regionalnego” oraz zapisami niniejszego punktu artykułu nr 5 Konwencji ramowej i mniejszościach narodowych. W sposób jednoznaczny wskazała na to Poseł Dorota Arciszewska-Mielewczyk (PiS) podczas posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych dnia 3 kwietnia 2014 r. ... *ale mi to przypomina trochę również dyskusję mniejszości polskich za granicą. My też jesteśmy uczuleni na wszelkiego rodzaju przejawy asymilacji, którą się nazywa często integracją. A potem jest to argument używany przeciwko nam, że się tak dobrze asymilujemy, że nie potrzebujemy integracji, więc w ogóle następuje pomieszanie pojęć.*²² Zaniepokojenie p. poseł Doroty Arciszewskiej-Mielewczyk (PiS) podczas posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w dniu 3 kwietnia 2014 r. osobiście zatrzymał pan poseł Marek Ast, wiceprzewodniczący KMNiE Sejmu, który nakazał jej wycofanie wniosku, pomimo, iż był wówczas posłem opozycyjnym. Twierdzenie zatem, że ... *W swoich działaniach na rzecz polityki integracji społecznej Polska nie odwołuje się do jakichkolwiek polityk czy praktyk skierowanych na asymilację osób należących do mniejszości narodowych*²³, jest niewiarygodne, gdyż po uchwaleniu nowelizacji nie nastąpiło ... *oddziaływanie integracyjnie przy poszanowaniu i wzmocnieniu kulturowej odrębności mniejszości narodowych...*, lecz zanegowanie całej dotychczasowej polityki w tym zakresie, co szczególnie ostre formy przybrało w grudniu 2016 r.²⁴ Jednostronne odstępianie strony rządowej od dotychczasowych form podziału dotacji na rok następny oraz sposobu prowadzenia dialogu z mniejszościami

²⁰ IV Raportu..., s. 80.

²¹ [Dz.U. 2014 poz. 829](#)

²² Sejm RP. Kancelaria Sejmu Biuro Komisji Sejmowych. Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych (nr 68) 3 kwietnia 2014 r., s. 12-13.

²³ IV Raportu..., s. 80.

²⁴ <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/download/86/20461/LVIIIKWRiMNiE-protokol-autografy.pdf>

Załącznik nr 8

narodowymi i etnicznymi na forum Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych doprowadziło do całościowego zablokowania wszelkiego wsparcia ze strony organu właściwego ds. mniejszości narodowych i etnicznych. W pierwszym kwartale 2017 r. wywołało to szereg komplikacji w środowiskach poszczególnych społeczności mniejszościowych, straty wizerunkowe oraz gospodarcze. Zatem kolejne twierdzenie, iż *...Fundamentalną zasadą polskiej polityki integracji jest odwoływanie się do takich środków i metod, które oddziałują integracyjnie przy poszanowaniu i wzmocnieniu kulturowej odrębności mniejszości narodowych wedle zasady, która określa się jako - „integracja z poszanowaniem odrębności...”* pozbawione jest pełnego sensu.

Artykuł 6:

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 6, punkt 1 Rząd Polski zobowiązał się, iż *...Strony będą umacniać ducha tolerancji oraz dialog międzykulturowy i podejmą skuteczne środki w celu wspierania wzajemnego poszanowania, zrozumienia i współpracy pomiędzy wszystkimi osobami żyjącymi na ich terytoriach niezależnie od ich tożsamości etnicznej, kulturalnej, językowej i religijnej, zwłaszcza w zakresie edukacji, kultury i środków przekazu.*²⁵, co nie jest realizowane, gdyż na terenach zamieszkałych przez słowacką mniejszość narodową nie są realizowane żadne działania umacniające *ducha tolerancji oraz dialog międzykulturowy*, a wszelkie działania realizowane w sferze edukacji, kultury i środków przekazu przez publiczne podmiotów ukierunkowane są na udowodnienie, iż na terenach Spisza i Orawy słowacka mniejszość narodowa nie istnieje. Wydawane zaś za publiczne pieniądze publikacje w sposób wysoce jednostronny pomijają fakt, iż żyje tam słowacka mniejszość narodowa. Dotyczy to publikacji wydawanych ze środków samorządowych²⁶, przy wsparciu środków samorządowych²⁷, jak również wydawane na koszt państwa i rozsyłane do szkół przez państwowe instytucje naukowe, czego dobitnym przykładem jest rozsyłana do szkół publikacja IPN Józef Kuraś „Ogień” i *Zgrupowanie Partyzanckie „Błyskawica”*, fałszujące pamięć o tragicznych wydarzeniach jakie miały miejsce na Spiszu i Orawie w latach 1945-47 i prześladowaniach ludności cywilnej. Nie sprzyja to tworzeniu klimatu *...wzajemnego poszanowania, zrozumienia i współpracy (...)* zwłaszcza w zakresie edukacji.

²⁵ *IV Raport...*, s. 81

²⁶ B. Zgama, R. Kowalczyk (ed), *Jabłonka – stolica polskiej Orawy. Historia i współczesność*, Orawskie Centrum Kultury w Jabłonce, Nowy Targ – Jabłonka 2012; B. Zgama, R. Kowalczyk (ed), *Jabłonka – stolica polskiej Orawy 1945-2014. Historia administracji i życie gospodarcze Jabłonki*, Orawskie Centrum Kultury w Jabłonce, Nowy Targ – Jabłonka 2016.

²⁷ U. Janicka-Krzywda (ed.), *Kultura ludowa Górali Spiskich*, Oficyna Wydawnicza „Wierchy” Centralny Ośrodek Turystyki Górskiej PTTK w Krakowie, Kraków 2016.

Załącznik nr 8

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 6, punkt 2 Rząd Polski zobowiązał się, iż *...podjąć odpowiednie środki chroniące osoby, które mogą być obiektem zastraszania bądź też aktów dyskryminacji, wrogości lub przemocy będących skutkiem ich etnicznej, kulturalnej, językowej i religijnej tożsamości...*²⁸, jednak w sytuacji, kiedy społeczność słowacka zwróciła się o przeciwdziałanie szerzeniu wrogości poprzez wprowadzanie skandalicznych form i treści wykorzystanych w pracy uczniów klasy II b Gimnazjum Jana Pawła II w Krempachach: (...) *Czy granice dzielą...*, przygotowanej pod kierunkiem (...) nauczycielki historii w tej szkole, w ramach XVII konkursu „Historii Bliskiej” zorganizowanego przez Fundację Ośrodka Karta, nazwanego „*Polacy – Sąsiedzi po II wojnie światowej: przeciw sobie, obok siebie, razem...*”, pozytywnie ocenionej przez czterech polskich naukowców z tytułami profesor: prof. **Barbarę Engelking** – socjolog, prof. **Jerzego Kochanowskiego** – historyka, prof. **Hannę Palską** – socjolog i prof. **Andrzeja Żbikowskiego** i opublikowaną przez Fundację Ośrodka Karta na jej stronie internetowej, władze szkolne wszelkich szczebli nie podjęły żadnych działań, a do sprawy podeszły aż nadto pobłażliwie, broniąc nauczycielki o jawnie szowinistycznym nastawieniu. Zarówno dyrektor Gimnazjum im. Jana Pawła II w Krempachach, jak również nadzór merytoryczny ze strony Kuratorium Oświaty i Wychowania w Krakowie nie podjęli żadnych działań i to pomimo tego, że praca zawierała pomówienia zasłużonych dla kultury polskiej Słowaków oraz nauczycieli słowackich, pracujących zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w szkolnictwie na terenie Spisza o to, iż *...w wielu przypadkach prowadzili działalność antypolską...*, bez podania jakichkolwiek powodów. Konstrukcję tej skandalicznej pracy zbudowano natomiast na schemacie biegunowej opozycji dwóch kategorii „swoich” – dobrych (Polaków) oraz „obcych” – złych (Słowaków), które poprzez użyte w nim przymiotniki i formy czasownikowe domniemyanych działań i zdarzeń, potęgują silne emocje, określające jednoznacznie sympatie i antypatie – pozytywne dla „swoich”, zaś negatywne dla „obcych”²⁹. Zajęcie takich pozycji wyjściowych zwielokrotnia istniejące stereotypy i wywołuje oraz wzmacnia nienawiść. Społeczną szkodliwość zaprezentowanej na stronach internetowych Fundacji Ośrodka Karta pracy *Czy tylko granice dzielą...* potęguje nie tylko fakt, iż w tekście przedmiotowej pracy spotykamy się z pomówieniami, nie mającymi żadnego pokrycia w zebranych materiałach źródłowych – w wywiadach przeprowadzonych przez 14-letnich uczniów – jak również w cytowanej literaturze, lecz w szczególności to, że praca została nagrodzona przez czterech ww. polskich profesorów uniwersyteckich, członków komisji oceniającej.

²⁸ *IV Raport...*, s. 82.

²⁹ Szerzej problem omówił prof. Czesław Robotycki *Retoryka tekstu regionalistycznego*. W: Regionalizm – Regiony – Podhale, Wydawnictwo Muzeum Tatrzańskiego, Zakopane 1995, s. 239-245.

Załącznik nr 8

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 6, punkt 2 na stronie 104 nie ujęto dwóch zarejestrowanych spraw dotyczących przestępstw z nienawiści, a mianowicie:

- Sprawy e-maila z 7 maja 2016 r. przesłanego do Towarzystwa Słowaków w Polsce przez (...) działacza ONR Podhale, napisanego językiem nienawiści;
- Sprawy zniszczenia tablic dwujęzycznych na Centrum Kultury Słowackiej w Nowej Białej na Spiszu, co miało miejsce w sierpniu 2015 roku.

Artykuł 8:

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 8 Rząd Polski się zobowiązał się *...uznać, że każda osoba należąca do mniejszości narodowej ma prawo do uzewnętrzniania jego/jej religii lub przekonań, jak również prawo do zakładania instytucji, organizacji i stowarzyszeń religijnych.*³⁰ W odniesieniu do społeczności słowackiej polskie władze, jako strona umowy, nie dbają o przestrzeganie zapisów umowy – *Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską* z dnia 28 lipca 1993 r.³¹ Nie interesują się faktem, iż strona kościelna nie przestrzega zapisu artykułu 18 *Konkordatu...*, który gwarantuje mniejszościom określone prawa, a mianowicie: *Stosownie do potrzeby zapewnienia opieki duszpasterskiej nad członkami mniejszości narodowych biskupi diecezjalni decydują o organizowaniu posługi duszpasterskiej i katechizacji w języku właściwej mniejszości.*³²

Artykuł 9:

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 9 ustęp 1 Rząd Polski zobowiązał się, iż *...osoby należące do mniejszości narodowej nie będą dyskryminowane w dostępie do środków przekazu.*³³ Nie podano natomiast, iż dostęp do środków przekazu (radio i TV) zapewniany był w okresie lat 2012-2016 tylko dla niektórych mniejszości narodowych i etnicznych, z wykluczeniem mniejszości słowackiej.

Artykuł 12:

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 12 ustęp 1 Rząd Polski zobowiązał się, iż zapewni *... tam gdzie jest to właściwe, środki w zakresie oświaty i badań naukowych, w celu szerzenia wiedzy o kulturze, historii,*

³⁰ *IV Raport...*, s. 90.

³¹ Dz. U. z 1998 r. Nr 51 poz. 318.

³² Tamże.

³³ *IV Raport...*, s. 96.

Załącznik nr 8

*języku i religii ich mniejszości narodowych oraz większości ludności.*³⁴ W odniesieniu do słowackiej mniejszości narodowej nie są obecnie prowadzone żadne badania naukowe, a wymieniona w raporcie „neofilologia”, która jest jednym z kierunków studiów na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, nie kształci studentów o kierunku pedagogicznym. Jest to filologia ogólna kształcąca tłumaczy, bez przygotowania pedagogicznego. Obecnie na żadnej polskiej uczelni nieprowadzone są żadne badania dotyczące badań naukowych dotyczących słowackiej mniejszości narodowej. Niepodejmowane są zatem również żadne działania w zakresie ... *szerzenia wiedzy o kulturze, historii, języku i religii...* tej mniejszości narodowej. W poprzednich sprawozdaniach strona rządowa twierdziła, iż takie badania i działania prowadzi samodzielny pracownik naukowy zatrudniony na Katedrze Filologii Słowackiej Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, co jednak nigdy nie miało miejsca.

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 12 ustęp 2 Rząd Polski zobowiązał się, iż władze publiczne zapewnią między innymi *...odpowiednie możliwości kształcenia nauczycieli i dostępu do podręczników oraz ułatwią kontakty pomiędzy uczniami a nauczycielami z różnych środowisk...*³⁵, co nie ma żadnego pokrycia w realnym życiu. W okresie lat 2012-16 władze publiczne nie zorganizowały dla mniejszości słowackiej żadnych *...dodatkowych kursów dokształcających i doskonalących dla nauczycieli języków mniejszości...*, a samorzady, które przejęły zadania w tym zakresie, nie są zainteresowane sprawami doradztwa metodycznego słowackiej mniejszości narodowej. **W okresie lat 2012-14 nie wydano żadnego podręcznika do nauki języka słowackiego**, zatem *... nauczyciel nie może zdecydować o realizacji programu nauczania z zastosowaniem podręcznika dopuszczonego do użytku szkolnego przez Ministra Edukacji Narodowej, materiałów edukacyjnych zastępujących lub uzupełniających podręcznik oraz materiałów ćwiczeniowych...*³⁶. MEN w okresie sprawozdawczym nie dofinansował wydania żadnego podręcznika do nauki języka słowackiego, żadnych zeszytów ćwiczeń, jak również żadnego materiału pomocniczego. Zauważyć należy, iż tak dramatycznej sytuacji w zakresie podręczników nie było od 1989 r. i nic nie wskazuje na to, aby sytuacja mogła się zmienić, gdyż podejście MEN do spraw słowackiej mniejszości narodowej jest jednoznacznie negatywne, a podejmowane działania w kierunku rozwiązania spraw nurtujących tę społeczność pozorowane.

³⁴ *IV Raport...*, s. 115.

³⁵ *IV Raport...*, s. 118.

³⁶ *IV Raport...*, s. 119.

Załącznik nr 8

Niepowodzeniem zakończyła się również inicjatywa Komisji Wspólnej Rządu i Mniejszości Narodowych i Etnicznych podjęta 28 maja 2014 r., podczas XLIV jej posiedzenia, na podstawie której została powołana grupa robocza do spraw podręczników dla mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego. Jej działania nie przyniosły jednak żadnych rezultatów, gdyż przedstawiciele administracji rządowej (MEN) nie wyrazili zgody na podpisanie umów wydawniczych, które umożliwiłyby rozpoczęcie prac nad przygotowaniem podręczników, co zdecydowanie deklarowało Towarzystwo Słowaków w Polsce.

W odniesieniu do mniejszości słowackiej nieprawdziwe jest również twierdzenie *...Opracowywane przez nauczycieli programy nauczania własnej historii i kultury oraz geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się mniejszość narodowa i opracowane przez wydawców podręczniki do tych przedmiotów zawierają usystematyzowaną prezentację treści nauczania z zakresu danego przedmiotu, wykraczających poza zakres określony w podstawie programowej kształcenia ogólnego, z uwzględnieniem zaleceń dwustronnych komisji podręcznikowych oraz innych komisji i zespołów do spraw podręczników, działających na podstawie międzypaństwowych umów dotyczących współpracy w zakresie edukacji lub porozumień komitetów narodowych UNESCO...*³⁷, które sugeruje, iż rzeczywistość nauczania języka słowackiego jest świetlana. Niestety, twierdzenia zawarte w przytoczonym tekście są wyłącznie życzeniowe, względnie fikcją literacką. Tak powinno być, niestety nie jest. **Nauczyciele nie mogli zatem opracować programów nauczania własnej historii i kultury oraz geografii państwa, z którego obszarem kulturowym utożsamia się słowacka mniejszość narodowa, gdyż nikt tego nie zamówił; wydawcy nie opracowali podręczników do tych przedmiotów, gdyż nikt im tego nie zlecił, a zatem nie mogą zawierać usystematyzowanej prezentacji treści nauczania z zakresu danego przedmiotu, gdyż fizycznie nie istnieją. Z oczywistych zatem względów programy i podręczniki nie mogą wykraczać poza zakres określony w podstawie programowej kształcenia ogólnego, uwzględniać zaleceń dwustronnych komisji podręcznikowych oraz innych komisji i zespołów do spraw podręczników, działających na podstawie międzypaństwowych umów dotyczących współpracy w zakresie edukacji lub porozumień komitetów narodowych UNESCO!** Są to informacje, które w rozpaczliwy sposób usiłują ukryć rzeczywisty obraz polityki Rzeczypospolitej Polskiej względem słowackiej mniejszości narodowej.

³⁷ IV Raport..., s. 119.

Załącznik nr 8

Twierdzenie, iż *...Ministerstwo Edukacji Narodowej wspiera działalność organizacji pozarządowych i stowarzyszeń, przyznając dofinansowanie na realizację projektów edukacyjnych (seminariów, szkoleń, publikacji materiałów edukacyjnych, spotkań młodzieży, konkursów dla szkół) na rzecz uczniów z mniejszości narodowych i etnicznych...*³⁸ należy przeformułować, i podać, iż wspierało sporadycznie, a po połączeniu przedmiotowego działania z problematyką migrantów, zaprzestało. Nie jest to już zatem wspieranie coroczne i zdecydowanie już nie można przyjąć, iż wynikiem *dofinansowywanych przez Ministerstwo Edukacji Narodowej projektów międzynarodowej współpracy szkół i wymiany młodzieży, przyjmuje się - jako jeden ze stałych priorytetów - poszanowanie tożsamości narodowej i kulturowej oraz przewyżnianie barier, stereotypów i uprzedzeń zakorzenionych w mentalności i kulturze.*

Należy również zaznaczyć, iż zawarte umowy dwustronne pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Słowacką nie uwzględniają obecnie potrzeb słowackiej mniejszości narodowej, w szczególności umowa – *Program współpracy między Ministerstwem Edukacji Narodowej i Sportu a Ministerstwem Szkolnictwa Republiki Słowackiej na lata 2003 – 2006*, podpisany w Warszawie dnia 20 grudnia 2002 r. oraz *Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o współpracy kulturalnej, oświatowej i naukowej*, podpisana w Bratysławie dnia 23 marca 2000 r. Inicjatywa słowackiej mniejszości narodowej, o ich uaktualnienie nie została przyjęta ze zrozumieniem MEN, głównie z uwagi na fakt, iż w Polsce są to obecnie dwa ministerstwa (MEN i Ministerstwo Nauki), które nie są w stanie uzgodnić i odnieść się do zaproponowanych postulatów.

Artykuł 18:

W *Projekcie IV Raportu...* w odniesieniu do Artykułu 18 ustęp 2 Rząd Polski zobowiązał się, że zapewni *...Tam, gdzie to stosowne(...) środki zachęcające do współpracy trans granicznej...*³⁹, co nie ma jednak odniesienia do słowackiej mniejszości narodowej. Prawdą jest twierdzenie, iż *...Współpraca polsko-słowacka zacieśniła się w ramach Euroregionu Tatry...*⁴⁰ Euroregion Tatry nie przygotował jednak żadnego programu dla mniejszości narodowych i etnicznych, a wszelkie działania prowadzi na zasadach ogólnych, które są niezmiernie trudne dla mniejszości, w szczególności w zakresie finansowania zgłoszonych projektów.

³⁸ *IV Raport...*, s. 123.

³⁹ *IV Raport...*, s. 136.

⁴⁰ *IV Raport...*, s. 141.

Załącznik nr 8

Mniejszość litewska	
<p>1. W raporcie "Konwencja ramowa" na stronie 18, w ramach charakterystyki mniejszości litewskiej, opisane zostało nauczanie w języku litewskim. Podobny tekst znajduje się na stronach MSWIA pod adresem http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/mniejszosci/charakterystyka-mniejs/6480,Charakterystyka-mniejszosci-narodowych-i-etnicznych-w-Polsce.html#litwini.</p> <p>Zastosowane tam uogólnienia statystyczne mogą wprowadzać w błąd i nie są zgodne z odczuciem mniejszości litewskiej. Dodatkowo podane liczby mogą być niewygodne również dla Państwa, gdyż w następnym raporcie będzie widoczny znaczny spadek liczby szkół w związku z likwidacją gimnazjów.</p> <p>W moim odczuciu oraz, jak sądzę, większości polskich Litwinów, w Polsce istnieją 4 szkoły, w których można uczyć się w języku litewskim. Są to:</p> <ol style="list-style-type: none">1) szkoła podstawowa i gimnazjum im. Dariusza i Girensa w Puńsku,2) liceum ogólnokształcące im. 11 Marca w Puńsku,3) szkoła podstawowa i gimnazjum "Žiburys" w Sejnach,4) szkoła podstawowa w Widugierach. <p>Dodatkowo, w kilku placówkach w woj. podlaskim, można uczyć się języka litewskiego jako dodatkowego (6 szkół, w tym jedno gimnazjum) oraz jest jedna szkoła w Suwałkach, gdzie możliwa jest nauka języka litewskiego w zespole międzyodziałowym.</p> <p>Istnieją również 2 przedszkola (jedno w Puńsku, drugie w Sejnach) z litewskim językiem nauczania. Przy czym przedszkola nie powinny być wrzucane do jednego zestawienia ze szkołami, gdyż sposób nauki w takiej placówce jest całkowicie odmienny w porównaniu do szkół.</p> <p>Dodatkowo należy zaznaczyć, że przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum w Puńsku są to placówki z polskim i litewskim językiem nauczania, co oznacza, że są w tych placówkach wyodrębnione klasy/grupy, gdzie nauczanie odbywa się w języku polskim a nie litewskim.</p> <p>Wydaje mi się, że taki sposób przedstawienia informacji o nauczaniu w języku litewskim, jak podałam powyżej, byłby lepszy dla obu stron.</p>	<p>Ad. 1. W raporcie podano dane dotyczące liczby szkół i uczniów wywodzących się z mniejszości narodowych lub etnicznych przedstawione przez Ministerstwo Edukacji Narodowej na podstawie danych z Systemu Informacji Oświatowej.</p>